

“UYGULAMALI ÇEVRE EĞİTİMİ PROJESİ” KAPSAMINDA ANA ve İLKÖĞRETİM OKULLARINDA “MÜZİK YOLUYLA ÇEVRE EĞİTİMİ”

*Şehnaz SUNGURTEKİN**

ÖZET

Günümüzde küresel ısınma ve insanların doğal kaynakları daha yoğun olarak kullanmaları sonucunda çevre sorunları büyük ölçüde artmıştır. İnsan ile doğa arasındaki ilişkiler giderek bozulmaya başlamış, ve bunun sonucu olarak da çevre sorunlarının tartışılması gündeme gelmiştir.

Sorunların giderilmesi, kalıcı çözümlerin sağlanması ve çevresine daha duyarlı nesillerin yetişmesi için okullardaki çevre eğitiminin gerekliliği önem kazanmıştır. Bu yazıda Müzik yoluyla öğrencilerde çevre bilincini oluşturma konusu irdelenmiş, Müzik derslerinde bu bilincin ne şekilde verilebileceği konusunda öneriler geliştirilmiştir. Ayrıca Bursa’da yapılan “Uygulamalı Çevre Eğitimi Projesi” tanıtılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, Çevre Eğitimi.

ZUSAMMENFASSUNG

Durch die Globale Erwärmung und durch die intensive Verwendung der Menschen von natürlichen Quellen, sind die Problemen der Umwelt immermehr zugewachsen. Die Beziehung zwischen Mensch und Natur hat sich mit der Zeit verschlechtert. Das war der Grund worauf man anfang die Probleme der Umwelt zudiskutieren.

* Öğr. Gör.; Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

Damit man klare Lösungen findet und damit auch junge Menschen mit ihrer Umwelt gut einkommen und die Natur schützen, ist die Umwelterziehung an Schulen sehr wichtig.

In diesem Text werden viele Vorschläge eingegeben wie man mit Musik das Bewußtsein der Schüler auf ihre Umwelt einziehen kann. Auch wird das Angewandte Umweltsproject die in Bursa statt fand vorgestellt.

Schlüssel Wörter: Musik, Umwelterziehung.

GİRİŞ

Çevre kavramı, ilk bakışta açık ve yalın görünse de, incelendiğinde, aslında karmaşık bir yapıda olduğu ortaya çıkmaktadır. Genel bir tanımla çevre, insan faaliyetleri ve canlı varlıklar üzerinde, hemen ya da süre içinde dolaylı ya da dolaysız bir etkide bulunabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır.¹

Kısaca çevre, canlı ve cansız varlıkların karşılıklı etkileşimlerinin bütünüdür. Dünyada çevre kirliliğinin artması, özellikle anaokulundan başlayarak lise ve üniversitelerdeki çevre eğitiminin gerekliliğini zorunlu kılmıştır. Çevresine büyük ölçüde sahip çıkan, çevre sorunlarına yönelik ara-yışlar içerisinde olan yeni nesillerin yetişmesi bakımından çevre, eğitiminin yeri ve önemi büyüktür.

Çevre Eğitiminin asıl amacı, “Çevresel sorumluluk bilincine sahip vatandaşlar yetiştirmektir.”² Anaokulunda ve İlköğretimde Çevre Eğitiminde verilmek istenen en önemli mesaj, çocuğun ilk olarak çevresinin ve çevre sorunlarının farkında olmasıdır. Böylelikle çocukta çevreyi benimseme ve koruma içgüdüğü gelişecektir.

UYGULAMALI ÇEVRE EĞİTİMİ PROJESİ

Eğitim alanında çevre bilincini yaygınlaştırmak amacıyla Bursa’da 2000-2001 eğitim öğretim yılında “Uygulamalı Çevre Eğitimi Projesi” başlatılmıştır. İlimizde uygulamalı çevre eğitim projesi programının ve etkinliklerinin oluşturulması için İl Çevre Müdürlüğü koordinatörlüğünde Büyükşehir Belediyesi, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, U.Ü. Eğitim Fakültesi, Çevre Koruma Vakfı ve Alman Teknik işbirliği (GTZ) arasında görev dağı-

¹ Can Hamamcı-Ruşen Keleş; “Çevrebilim”, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1998, s. 25.

² Prof. Dr. Zafer Ayvaz; “Çevre Eğitime Giriş”, Çevre Eğitimi Merkezi Yayınları: 3, İzmir 1998, s. 12.

limi yapılarak ortak bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Proje 10 İlköğretim okulunu ve 4 Anaokulunu kapsamaktadır.

Tablo 1. Pilot Okullar

OKUL ADI	ÖĞRETMEN SAYISI	ÖĞRENCİ SAYISI
Hürriyet İlköğretim Okulu	66	2160
İnönü İlköğretim Okulu	135	4500
Akpınar İlköğretim Okulu	33	770
Uludağ İlköğretim Okulu	58	2400
Ş. Bülent Aslan İlköğretim Okulu	39	952
Setbaşı İlköğretim Okulu	54	2050
Emek İlköğretim Okulu	68	2530
M. A. Ersoy İlköğretim Okulu	68	2000
Nedim Öztan İlköğretim Okulu	31	1010
Zekai Gümüşdiş İlköğretim Okulu	53	1550
Mürüvvet Baş Anaokulu	15	325
Dr. Ayten Bozkaya Anaokulu	20	350
İhsan Dikmen 4 Anaokulu	11	277
Nilüfer Anaokulu	5	133
TOPLAM	656	21007

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalından, Prof. Dr. Suzan Erbaş'ın önderliğinde Öğr. Gör. Şehnaz Sungurtekin, Yrd. Doç. Dr. H. Asude Başal, Dr. Yeter Şimşekli, Öğr. Gör. Nihal Kuruoğlu ve Öğr. Gör. A. Şinasi İşler bu projede görev almışlardır. Yaşadığımız çevrenin sorunlarını algılayabilmek, kesin çözümler getirebilmek için öncelikle çevremizi iyi tanımamız gerekmektedir. Bu düşünceden yola çıkılarak 04 Ocak 2001 tarihinde, projedeki gruplarla birlikte, çevremizin bir parçası olan ve çevremizi ciddi şekilde tehdit eden çöplükler gezilmiş ve incelemeler yapılmış, Belediyenin geri dönüşüm (recycling) ile ilgili yapmış olduğu çalışmalarda, çöplüklerdeki atık malzemelerin ne şekilde ayrıştırıldığı izlenmiştir.

Büyükşehir Belediyesi temsilcisinin 17 Ocak 2001 tarihinde yapmış olduğu sunumda, geri dönüşümün önemi ve gerekliliği üzerinde durulmuştur. Çevre Eğitimi konusu, pilot okul seçilen Nilüfer Anaokulunda 17 Ocak 2001 tarihinde uygulamalı olarak işlenmiş ve gerçekleştirilmiştir. Bu

proje kapsamında, Almanya'dan gelen bir uzman, 18 Ocak 2001 tarihinde yaptığı sunumda, geri dönüşüm işlemine örnek olarak, eski gazete kağıtlarından yeni kağıtların nasıl elde edildiğini uygulamalı olarak anaokulu öğrencileri ve proje ekibimizin önünde göstermiştir. Küçük yaşlardaki anaokulu öğrencileri bu çalışmaya aktif olarak katılmışlardır. Örnek olarak sunulan bu geri dönüşüm işleminin aşamaları kısaca şöyle gerçekleştirilmiştir:

Eski gazete kağıtları büyük leğenlerin içine konulup ıslatıldıktan sonra kağıtlardan hamur kütleleri elde edildi. Bu hamurlar oklavayla yayılıp kurutulmaya bırakıldıktan sonra yeni kağıtlar elde edilmiş oldu. Diğer bir etkinlik, seçilen 10 İlköğretim okulu ile 4 Anaokulunun çevrelerini, bahçelerini ve sınıf ortamlarını güzelleştirmeye yönelik olarak gerçekleştirilmiştir. Bu etkinlik bir yarışma havasında yapılmıştır. En çok çabayı gösteren okullara ödülleri verilmesi konusu, denetleyecek olan gruplar tarafından kararlaştırılmıştır. Her ay okulları gezip çalışmalarını değerlendirecek olan denetim ve değerlendirme jürisi, Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesinden Dr. Yeter Şimşekli, İl Çevre Müdürlüğünden Öznur Ünsal, Milli Eğitim Müdürlüğünden Ayla Okumuş, Büyükşehir Belediyesinden Hatice Ünlü ve Alman Teknik İşbirliği kuruluşundan Fransızca Arıcı'dan oluşmuştur. Yıl sonunda projeye katkılarında dolayı görev alan okullara ve öğretmenlere 05 Haziran 2001 tarihinde teşekkür sertifikaları verilmiştir.

Resim 1. Nilüfer Anaokulu'nda Tasarım Çalışmaları Sergisi

Resim 2. Hürriyet İlköğretim Okulu Tasarım Çalışmaları Sergisi

Tablo 2. Organizasyonda Görev Alan Kurumlar ve Görevleri

KURUMLAR	GÖREVLER
İL ÇEVRE MÜDÜRLÜĞÜ	Kurumlar arası bilgi akışı ve organizasyonu sağlamak Okullara eğitim materyali sağlamak Okulların ihtiyaçlarını tespit etmek Çevre Koruma Vakfı ve sponsor firmalar tarafından ihtiyaçların ve ödüllerin alınmasını sağlamak
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ	Pilot okulları tespit etmek Okullardaki organizasyonu sağlamak Eğitim seminerlerinde katı atıklarla ilgili konuları anlatmak
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ Çevre Koruma Daire Başkanlığı	Okulların topladıkları geri dönüşebilir atıkların düzenli olarak alınmasını sağlamak Her okulun topladığı geri dönüşebilir atık miktarını listelemek Çöp depolama ve arıtma tesislerine gezi düzenlemek
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM FAKÜLTESİ İlköğretim Bölümü	Çevre eğitimi üzerine eğitici (öğretmen) yetiştirmek Müfredat oluşturmak
ALMAN TEKNİK İŞBİRLİĞİ KURULUŞU (GTZ)	Hazırlanacak basılı materyallere kaynak oluşturmak Uzmanlara eğitim desteği sağlamak Projede faydalanılacak eğitici materyaller araştırmak
BURSA VALİLİĞİ ÇEVRE KORUMA VAKFI	Proje kapsamında oluşan ihtiyaçlara kaynak sağlamak

Tablo 3. Gerçekleştirilen Etkinlikler

Ekim-Aralık	Proje organizasyon komitesinde bulunacak kurumlar belirlenmiş, taslak program oluşturulmuş, eğitim materyalleri araştırılmıştır.
12 Aralık 2000	Pilot okulların müdürleri ve öğretmenlerine Uygulamalı Çevre Eğitimi Projesi'nin tanıtıldığı, organizasyon komitesinin işlevlerinin anlatıldığı toplantı düzenlenmiştir.
19 Aralık 2000	Okul müdürleri, öğretmenleri ve proje organizasyon komitesinin katıldığı toplantıda, proje kapsamında yapılacak çalışmalar ve çalışma programı belirlenmiştir.
4 Ocak 2000	Büyükşehir Belediyesi Çöp Depolama ve Geri Dönüşüm Tesislerine , organizasyon komitesi , 14 pilot okulun yöneticileri ve proje öğretmenlerinin katıldığı bir gezi düzenlendi. Tesisler hakkında bilgi ve doküman verilmiştir.
9-10 Ocak 2000	Organizasyon komitesi üyeleri ile pilot okullar gezilerek proje başlangıcındaki durumları tutanak ile belirlenmiş, fotoğraflar çekilmiştir.
16 Ocak 2001	GTZ'nin organizasyonu kapsamında, Almanya'dan gelen eğitim uzmanı ile organizasyon komitesini tanıştırmak ve eğitim programının görüşülmesi için toplantı düzenlenmiştir.
17 Ocak 2001	Pilot okulların müdürleri ve öğretmenlerinin katıldığı eğitim toplantısında , U.Ü. Eğitim Fakültesi görevlilerinin çevre eğitimi, Büyükşehir Belediyesi temsilcisinin katkı atıklar ve geri dönüşüm konularındaki sunumlarından sonra, eğitim uzmanının Almanya'daki çevre eğitimi uygulamaları ile ilgili bir video gösterimi ve anlatımı olmuştur.
18 Ocak 2001	Eğitim uzmanı ile bir pilot anaokulunda , eski kağıt yeni kağıt yapımı uygulaması yapılmış, okulun bahçesinde kompost yığını oluşturulmuştur.
13 Şubat 2001	17 Ocak tarihli eğitim programının devamı niteliğindeki toplantıda uygulamaya yönelik konulara ağırlık verilmiş, okullardaki uygulamalar tartışılmıştır.
12-16 Mart 2001	Pilot okullara ikinci defa gidilerek , fiziksel değişiklikler gözlenmiş, tutanak düzenlenmiş, fotoğraflar çekilmiştir.
15 Mart 2001	Eğitim Fakültesi görevlilerince pilot okulların öğretmenlerine, yaratıcı drama ve atık malzemelerle tasarım çalışmaları yaptırılmıştır.
15-18 Mayıs 2001	Pilot okullara son kez gidilerek , fiziksel değişiklikler gözlenmiş , tutanak düzenlenmiş, fotoğraf çekilmiştir.
17 Mayıs 2001	Tutanaklar ve fotoğraflar yardımıyla yarışma kriterleri esas alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Çevre Eğitimi Projesiyle, okulların çevrelerini öğretmen-öğrenci işbirliği ile ne kadar güzelleştirdikleri, somut olarak gözlenmiştir. Bunun gibi çalışmalarla, görüntüsü hiç de hoş olmayan okullar, çok daha sıcak ve çevreci bir görünüme kavuşmuşlardır.

Çevre Eğitimi açısından bu durum çok önemli bir gelişmedir. 15 Mart 2001 tarihinde yine “Uygulamalı Çevre Eğitimi Projesi” kapsamında, Öğr. Gör. Şehnaz Sungurtekin, öğretmenlere yönelik “Yaratıcı Drama ve Atık Malzemelerle Tasarım Çalışmaları” programında yer alan “Müzik Yoluyla Çevre Eğitimi” konulu bir sunum hazırladı. Bu programda, İlköğretim

ve Anaokulu düzeyinde atık malzemelerle tasarım çalışmaları yapıldı. Ayrıca bu malzemelerle yapılmış olan ritim çalgıları tanıtıldı. Uludağ Üniversitesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı öğrencilerinin, eğitim öğretim yılı içerisinde hazırlamış oldukları atık malzemelerden ritim çalgıları tasarım çalışmaları 15 Mart 2001 tarihinde yapılan etkinliklerle sergilendi. Ayrıca seçilmiş olan pilot okullara, çevre ve doğa konulu şarkılar, kaynak olarak yollandı.

Resim 3 ve Resim 4. Pilot Okullarda Atık Malzemelerden Yapılan Tasarım Çalışmaları

Tablo 4. Çevre-Doğa Konulu Okul Müziği Örnekleri

BESTECİ	ŞARKI ADI
Saip Egüz	Derecik, 2 sesli
Salih Aydoğan	Doğ Güneşim
Mahir Dinçer	Yurdumda
Erdoğan Okyay	Orman
Salih Aydoğan	Su
Sefai Acay	Orman Sevgisi Ağaca Övgü Mevsimler
Hilmi Seyrek	Temiz Doğa Temiz İnsan
Aktarma şarkı Alman ezgi Uyarlama : Şehnaz Sungurtekin	Küçük Musluk
Muammer Sun	Yavru Geyik Kuşlar Ağaç Türküsü
S. Adil	Erik, Karpuz, Üzüm
Türkü	Dere Geliyor Dere

İNSANIN MÜZİKSEL ÇEVRESİ

“Birey olarak her insan doğal, toplumsal ve kültürel öğelerden oluşan bir çevre içine doğmakta ve bu öğelerle birlikte iç içe, yan yana yaşamakta, çevresindeki öğelerle az ya da çok, fakat sürekli bir etkileşim içerisinde bulunmaktadır. Bu etkileşim süreci içerisinde insan, toplumsallaşarak kültürlenerek oluşup gelişmektedir”.³

İnsanın çevresinde sesin ve müziğin ne kadar önemli bir yer tuttuğu herkesçe bilinmektedir. O halde bu olgu üzerinde durmakta fayda vardır. “Ses”, insanın çevresinde önemli bir yere sahiptir. İnsan, çevresinde sürekli seslerle etkileşim içerisinde. Sesin olmadığı durumlarda ise iletişim de oldukça güçtür. İnsan, birçok işlevi ve türü olan bu sesleri algılayarak farklı anlatım biçimlerine dönüştürür.

³ Prof. Dr. Ali Uçan; İnsan ve Müzik, İnsan ve Sanat Eğitimi, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1994, s. 9.

İnsanın çevresindeki sesler, kaynaklarının temel nitelikleri bakımından üç kümede toplanabilir: 1-Doğal sesler 2-Toplumsal sesler 3- Kültürel sesler.⁴

Doğal sesler, doğada var olan seslerdir (su şırıltısı, gök gürültüsü, hayvan sesleri vb.). Toplumsal sesler, insanların olaylar karşısında verdikleri tepkilerden doğan seslerdir (konuşmalar, ağlama, gülmeler vb.).

Kültürel sesler ise insanoğlunun ürettiği, insan eliyle yapılmış kaynaklardan çıkan sesleri oluşturur (araba sesi, fabrika-tren sesi vb.).

İnsanın yaşadığı çevrede müzik, bambaşka özellikler taşımaktadır. Basit bir çocuk şarkısından karmaşık yapıtlara değin her müzik eserinin kendine özgü bir yapısı vardır.

İnsan, çevresinde duyduğu müziklerle etkileştikçe, onu anlamaya ve çözümlenmeye çalışır. Böylece de yeni müzikler aramaya veya oluşturmaya yönelir. Alt yapısı zengin, sanat değeri yüksek olan müzik türleriyle büyüyen bir çocuğun, çevresine daha duyarlı, sevecen ve yaşam dolu olacağı söylenebilir.

Bununla birlikte yozlaşmış bir müzik kültürü ile yetişen ve nitelsiz müzik türlerini dinlemeye maruz bırakılan bir çocuğun ise tam tersine çevresine duyarlılığının yetersiz olacağı, hatta çevresine zarar bile verebileceği düşünülebilir. Aristo'nun dediği gibi "yanlış, kötü müzik dinleyerek büyü-tülen (değersiz müzik dinlemeyi alışkanlık edinen) insan, kötü bir kişilik geliştirecek, topluma yararsız olacaktır".⁵

MÜZİK YOLUYLA ÇEVRE EĞİTİMİ

Çocuklarda çevre bilincinin yerleşmesinde müzik, çok etkili bir araç konumundadır. Özellikle "Müzik Eğitimi yoluyla çevre bilinci nasıl oluşturulabilir, sınıf içerisinde bu konuya ilişkin ne tür uygulamalar yapılabilir?" konusu, olayın özünü oluşturmaktadır. İlköğretim Kurumları Müzik Dersi Öğretim Programı içerisinde "Çevremiz ve Müzik" ünitesi yer almaktadır. Bu üniteye uygun olarak hazırlanacak olan parçalar, konuyu pekiştirmede bir araç olacaktır. Ayrıca sınıf ya da okul korolarına yönelik çevre konulu şarkı dağarcığının oluşturulması yararlı olacaktır. Müzik dersinde öğrencilere çevrelerinde duydukları doğa olaylarının seslerini, çevremizin bir parçası olan hayvan seslerini taklit etme olanağı tanınmalıdır.

⁴ Aynı, s. 10.

⁵ Evin İlyasoğlu; Müzik, İç Dünyamızın Zenginliğidir, İTÜ Vakfı Yayınları, Ankara 2000, Sayı: 31, s. 14.

Hatta bunu yaparken de ritim çalgılarından yararlanmaları sağlanmalıdır. Öğrencilere, müzik yoluyla çevre bilincini yerleştirmek için yapılacak başka bir çalışma da, onları bu konuya yönelik besteler yaratmaya teşvik etmek ve uygun ortamlar hazırlamaktır. Bunun için öncelikle uygun şarkı örnekleri ders içinde dinletilebilir. (Ör. Çocuk korolarının seslendirdiği çevre-doğa konulu şarkılar) Derste yaratılan besteler, sınıf içerisinde topluca çalınıp söylenebilir. Böylece öğrencilerin yaratıcı kişilikleri de ön plana çıkarılmış olur.

Sınıf içerisinde çevre ve müzik ile ilgili etkinliklerden bir başkası da klasik formatta yazılmış eserlerin dinletilmesidir. Klasik müzik bestecileri, çevre-doğa ilişkili çok sayıda eser yaratmışlardır. Bu eserlerden birkaçı şöyle sıralanabilir:

Tablo 5. Çevre-Doğa İlişkili Klasik Müzik Yapıtları

BESTECİ	ESER	ESER KONUSU
A.Vivaldi	Dört Mevsim I. Bölüm (İlkbahar)	Eserde İlkbaharda doğada oluşan sesler çalgılarla ifade ediliyor
L.van Beethoven	VI. Senfoni (Pastoral)	Kır ve doğanın insanlara verdiği erişilmez zevkin, kırdan uyanan duyguların anlatıldığı bir eserdir
G.F. Haendel	Water Music	Su müziği
C. Debussy	Children's Corner Suite	Çocukların köşesi süiti
M. Ravel	Mirroirs albümünden Ocean (Okyanus)	Okyanusların gizemi ve devingenliğini akıcı bir üslupla dile getiren bir eserdir
C. Debussy	La Mer	Deniz
C. Saint Saens	Animals Fair	Hayvanlar Karnavalı
New Age	Fırtına Senfonisi	Doğa olaylarına yönelik yaratılan senfoni

Bu eserlerde söz olmadığı için öğrenci kendisini direkt olarak ezgiye verir. Derslerde bu eserler dinletilerek doğa ile ilgili neler anlatılmak istendiği, hangi doğa koşullarının veya hayvan seslerinin hangi çalgılarla ifade edildiği konuşulup tartışılabilir.

Aynı zamanda dinletiler sırasında öğrencilere, bedenleri ile müziği yorumlama fırsatı verilebilir. Bu da ayrı bir çalışmayı gerektirir. Öğrenci yukarıda sunulan eserleri dinlediğinde, duyduğu doğa olaylarını vücut hare-

ketleri ile yorumlamaya çalışır. Bu bir Dalcrose yöntemidir. Yani öğrenci, vücudunu sesleri yorumlamak için bir çalgı olarak kullanır. Böylece zihinsel ve duygusal tansiyon dışarıya aktarılmış olur.⁶

Resim 5. Yaratıcı Drama Çalışmaları

Resim 6. Yaratıcı Drama Çalışmaları

⁶ Doç. İsmail Bozkaya; Müzik Öğretim Yöntemleri, Ders Notları, Bursa 1996.

Bu konuya yönelik diğer bir çalışma da atık malzemelerden ritm algısı yapımıdır. Öğrenciler değişik atık malzemeler kullanarak kendileri için birer ritm algısı; farklı boyutlardaki boş pet şişelere taş, kum, pirinç, nohut, cam kırıkları vb. gibi malzemeler koyarak marakaslar hazırlayabilirler. Ayrıca konserve kutularından bongolar ve yoğurt kaplarından da kk trampetler yapılabilir.

Bu malzemelerin hazırlanışı sırasında öğrenciler, evre bilinci ile ilgili düşüncelerini olgunlaştırdıkları gibi el becerileri ve yaratıcı güçlerini de geliştirme olanağı bulurlar.

Böylece bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimlerine katkı sağlanmış olur.

SONUÇ

Öğretmenler de kendi yaratıcılıklarını kullanarak, müzik yoluyla evre eğitimi farklı boyutlarda verebilirler. Buradaki esas amaç öncelikle çocuğun çevresinin farkında olabilmesidir. Gelecekte daha kaliteli ve temiz bir çevrede yaşamak ve 21. yüzyılda evre sorunlarını minimuma indirebilmek için, okullarda müzik eğitimi ile evre bilinci oluşturulmuş bilinçli bir nesil yetiştirilmesi amaçlanmalıdır.

KAYNAKLAR

1. AYVAZ, Z.: **evre Eğitimine Giriş**, evre Eğitimi Merkezi Yayınları: 3, İzmir 1998.
2. BOZKAYA, İ.: **Müzik ğretim Yöntemleri**, Ders Notları Bursa 1996.
3. HAMAMCI, C.-KELEş, R.: **evrebilim**, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara 1998.
4. İLYASOğLU, E.: **Müzik, İ Dünyamızın Zenginliğidir**, İT Vakfı Yayınları, Ankara 2000.
5. UÇAN, A.: **İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi**, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, Ankara 1994.